

FUNKTIONSHINDERSPERSPEKTIV OCH TILLGÄNGLIGHET I NORDISKA MINISTERRÅDETS VERKSAMHET

2

Uppföljning av förbättrande åtgärder 2016 och förslag till nästa steg

norden

Nordens Välfärdscenter

INNEHÅLL

FÖRBÄTTRAD TILLGÄNGLIGHET OCH FÖRSTÄRKT MEDVETENHET OM FUNKTIONSHINDERSPERSPEKTIV I NORDISKA MINISTER- RÅDETS VERKSAMHET	3
Projektets fortskridande	6
Förankring hos ledning och andra nyckelfunktioner för positiv förändring.....	6
Integrering av tvärgående perspektiv i Nordiska ministerrådets verksamhet	7
FÖRBÄTTRANDE ÅTGÄRDER 2016-2017	8
UPPFÖLJNING AV FÖRBÄTTRANDE ÅTGÄRDER 2016.....	10
Personalpolitik och arbetsmiljö	10
Möten och konferenser	12
Kommunikation.....	14
MEDVETANDEGÖRANDE OM FUNKTIONSHINDERSPERSPEKTIV I MINISTERRÅDETS OLIKA POLITIKOMRÅDEN	18
Pågående arbete relaterat till funktionshinder i Nordiska ministerrådets politikområden.....	20

Utgiven av Nordens Välfärdscenter

www.nordicwelfare.org

© augusti 2016

Ingår i projektet "Integrering av funktionshindersperspektiv och
förbättrad tillgänglighet i Nordiska ministerrådets verksamhet"

Författare: Maria Montefusco, tel +46 (0)761 99 28 07,

maria.montefusco@nordicwelfare.org

Ansvarig utgivare: Ewa Persson Göransson

Upplaga: 200

ISBN: 978-91-88213-09-9

Grafisk design: Idermark och Lagerwall Reklam AB

Tryck: Navii

Rapporten kan laddas ner på www.nordicwelfare.org/publikationer

FÖRBÄTTRAD TILLGÄNGLIGHET OCH FÖRSTÄRKT MEDVETENHET OM FUNKTIONSHINDERSPERSPEKTIV I NORDISKA MINISTERRÅDETS VERKSAMHET

NORDISKA MINISTERRÅDET vill vara ett gott exempel i fråga om jämlikhet, jämställdhet och tillgänglighet. Genom projektet Integrering av funktionshindersperspektiv och förbättrad tillgänglighet i Nordiska ministerrådets verksamhet ska den mer universellt utformade verksamheten fungera bättre för alla.

Projektet är en aktivitet inom Nordiska ministerrådets handlingsplan för nordiskt samarbete om funktionshinder. Handlingsplanen har tre fokusområden: Mänskliga rättigheter, Mångfald och Fri rörlighet. Detta projekt finns under området Mångfald. Projektet finansieras med medel från ministerrådets strategi för hållbar utveckling och implementeringsbudgeten för mångfaldsmålen i denna. Koordinator för projektet är sekretariatet för Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder vid Nordens Välfärdscenter.

Tanken är att personer, oavsett funktionsförmåga, på lika villkor ska kunna ta del av det officiella nordiska samarbetet och den politik som samarbetet genererar. Projektet ska också bidra till ökad medvetenhet om funktionshindersfrågor i samband med utveckling och utformning av nordisk politik samt främja delaktighet för hela befolkningen.

Projektet har kopplats ihop med ministerrådets integrering av andra hållbarhetsperspektiv, bland annat jämställdhet mellan kvinnor och män.

Nationella experter från hela Norden har utsetts för att stötta projektet Nordiskt samarbete om universell utformning och tillgänglighet. Expertgruppen bistår också i arbetet med att ge råd och övervaka de förbättrande åtgärderna i detta projekt.

NORDISKA MINISTERRÅDET är de nordiska regeringarnas officiella samarbetsorgan. De nordiska samarbetsministrarna koordinerar det övergripande arbetet. Det finns ministerråd för tio olika politikområden.

NORDISKA RÅDET är de nordiska parlamentens officiella samarbetsorgan. I rådets presidium, utskott samt val- och kontrollkommitté ingår totalt 87 parlamentariker.

NORDENS VÄLFÄRDSCENTER är en institution under Nordiska ministerrådet för social- och hälsopolitik. Institutionen arbetar med aktuella välfärdsfrågor inom välfärdspolitik, funktionshinder, arbetsinkludering, alkohol- och drogfrågor samt välfärdsteknologi.

Nordens Välfärdscenter tar fram konkreta förslag till politiker, sammanställer forskningsresultat och arrangerar nordiska och internationella konferenser relaterade till dessa frågor.

RÅDET FÖR NORDISKT SAMARBETE OM FUNKTIONSHINDER är ett rådgivande organ till Nordiska ministerrådet. Sekretariatet för funktionshindersrådet är en del av Nordens Välfärdscenter. Rådet består av 16 medlemmar från samtliga åtta nordiska länder och självstyrande områden. Hälften är utsedda av regeringarna och hälften av funktionshindersorganisationerna på nationell nivå. Rådets mandat gäller fram till juni 2017.

PROJEKTETS FORTSKRIDANDE

Projektet pågår 2015–2017. Under 2015 utsågs tre strategiskt viktiga områden för att göra Nordiska ministerrådet mer funktionshindersmedvetet, universellt utformat och tillgängligt. Områdena är Personalpolitik och arbetsmiljö, Möten och konferenser samt Kommunikation. En projektgrupp genomförde en nollmätning av situationen inom dessa tre områden vad gäller tillgänglighet och funktionshindersperspektiv. Mätningen skedde i samråd med nationella experter och med representanter från Nordiska ministerrådets sekretariat samt projektledningen vid Nordens Välfärdscenter.

Utifrån nollmätningens resultat formulerade gruppen, med förankring hos ministerrådets ledningsgrupp, ett antal åtgärder som avsevärt kan förbättra tillgängligheten och förstärka funktionshindersperspektivet inom verksamheten. Nollmätningen, de förbättrande åtgärderna samt grundfakta om Nordiska ministerrådets sekretariat finns i rapporten *Funktionshindersperspektiv och tillgänglighet i Nordiska ministerrådets verksamhet – Nollmätning för situationen 2015 och förslag till förbättrande åtgärder inför 2016*. Rapporten har funnits tillgänglig i tryckt och digitalt format på norden.org sedan november 2015.

Arbetet med de förbättrande åtgärderna är intensivt och konstruktivt, vilket ger många framsteg att rapportera om. Att arbeta med universell utformning, tillgänglighet och mainstreaming av funktionshindersperspektiv innebär praktiska förändringar, tydliggöranden, förändringar av attityder och sökande efter ny kunskap. Den interna gruppen vid Nordiska ministerrådets sekretariat är avgörande för att se till att frågor och utmaningar behandlas så att de passar verksamheten. Detta har hittills fungerat mycket väl.

FÖRANKRING HOS LEDNING OCH ANDRA NYCKELFUNKTIONER FÖR POSITIV FÖRÄNDRING

Mainstreaming – integrering av nya perspektiv – innebär förändring. En viktig förutsättning för processers och strukturers förändringar är att de både sanktioneras på ledningsnivå och accepteras av de som ansvarar för dem i praktiken. Nollmätningsrapporten och statusen i arbetet med åtgärderna har diskuterats vid ministerrådets ledningsgruppsmöten. Brukargruppen – en särskild rådgivningsgrupp i frågor om fysisk och psykisk arbetsmiljö till Avdelningen för HR, administration och juridik (HRAJ) – har diskuterat rapporten (26 jan 2016) och tagit initiativ för att driva på flera delar i arbetet. Avdelningskoordinatorerna och samtliga övriga koordinators vid sekretariatet har också informerats om de förändringar som projektet leder till. Samtliga anställda inom kommunikationsavdelningen har involverats i arbetet.

Förslag från projektet verkar ha mottagits med entusiasm och det finns goda skäl att tro att majoriteten av de förbättrande åtgärderna kommer att ha genomförts innan projektet avslutas 2017.

Personer inom ministerrådet med ansvar för mainstreaming av perspektiv som jämställdhet, barn- och ungdom, hållbar utveckling och gränshinder, har deltagit i dialogen under projektets gång. Resultatet är bland annat ett tydligare integrerat jämställdhetsperspektiv i funktionshindersverksamheten och att de som arbetar med barn- och ungdomsfrågor beaktar funktionshinder i högre utsträckning. Arbetet kan utvecklas under den återstående projektiden.

INTEGRERING AV TVÄRGÅENDE PERSPEKTIV I NORDISKA MINISTER- RÅDETS VERKSAMHET

Just nu pågår flera integrationsprocesser av tvärgående perspektiv i Nordiska ministerrådets verksamhet. Processerna sker parallellt i det praktiska arbetet vid sekretariatet och i de tio politikområdena samt genom särskilda kommittéer och andra samarbetsformer. Olika metoder och verktyg gör att processerna skiljer sig något från varandra. Nedan beskrivs dessa perspektiv och metoder kortfattat.

Funktionshinder omnämns särskilt i två övergripande strategiska dokument. Universell utformning och inkludering av personer med funktionsnedsättning omnämns explicit i strategierna *Nordiskt samarbete på social- och sundhetsområdet* och *Ett gott liv i ett hållbart Norden*.

Handlingsplanen för nordiskt samarbete om funktionshinder fastställdes av Ministerrådet för social- och hälsopolitik 2014, efter förankring i andra berörda ministerråd. Aktivitetsförslag från handlingsplanen har förankrats i ministerråden för jämställdhet, arbetsliv samt utbildning och forskning.

Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder är förankrat i Nordiska ministerrådet för social- och hälsopolitik och är en resurs för samtliga politikområden. Verksamheten har funnits sedan 2013 men är ännu inte tillräckligt känd för alla sektorer.

Jämställdhetsintegrering sker genom en process som drivs i enlighet med en särskild strategi av Nordiska ministerrådet för jämställdhet. Uppföljning sker bland annat genom en årlig enkät.

Barn- och ungdomsperspektivet integreras genom en särskild strategi. Nordens barn- och ungdomskommitté NORDBUK är en kommitté under de nordiska samarbetsministrarna. Den har som uppgift att stärka barns och ungas ställning i Norden. Kommittén fördelar medel samt arrangerar konferenser och andra aktiviteter.

Det nordiska gränshindersamarbetet är organiserat i ett gränshinderråd samt i informations-tjänster och arbete inom sektorerna. Gränshinder inom den sociala sektorn ska exempelvis arbetas bort genom insatser inom sektorn. Många gränshinder drabbar särskilt personer med funktionsnedsättning och personer med nedsatt arbetsförmåga. Gränshindersamarbetet är organiserat under samarbetsministrarna.

Hållbarhetsperspektivet ska bland annat integreras genom hållbarhetsportalen GRO. En expertgrupp fördelar projektmedel och följer utvecklingen i Norden. Hållbarhetsportalen GRO är en idé- och inspirationsportal där personer inom det nordiska samarbetet kan få råd och praktisk vägledning i att integrera hållbarhetsperspektivet. Tack vare verktyget får man konkreta förslag på hur olika perspektiv kan integreras. Dessa perspektiv är jämställdhet, barn- och ungdom, miljö och genom detta projekt nu även funktionshinder. GRO ger tips om såväl utformning av miljöer som tillvägagångssätt för att ta hänsyn till personer med funktionsnedsättning och deras behov i samband med planering och genomförande av projekt, program, strategier etc.

De olika perspektiven och deras integrering berör varandra på olika sätt.

FÖRBÄTTRANDE ÅTGÄRDER 2016-2017

Följande förbättrande åtgärder beslutades av den interna projektgruppen 2016:

PERSONALPOLITIK OCH ARBETSMILJÖ

- Genomför en informationsinsats för anställda vid personalavdelningen om vad olika funktionsnedsättningar innebär i fråga om tillgänglighetsbehov och vart man kan vända sig gällande arbetstagares rätt till individuell anpassning.
- Undersök förutsättningarna för att skriva om likabehandlingsplanen så att den främjar likabehandling utifrån fler perspektiv än kön.
- Testa tillgängligheten i Nordiska ministerrådets, Nordiska rådets och Nordiska kulturfondens rekryteringsverktyg, exempelvis genom testverktyget som används av Kommunikationsavdelningen vid test av webben.
- Be om ett kostnadsförslag för en systematisk genomgång av arbetsplatsen och åtgärdsförslag för att stärka tillgängligheten, exempelvis genom kontakt med Statens Byggeforskningsinstitut, SBi, i Danmark.
- Se över evakueringsplaner och se till att funktionshindersperspektivet beaktas.
- Byt ut trapphissen till undervåningen så att den blir användbar även för personer med tyngre rullstolar.

MÖTEN OCH KONFERENSER

- Testa ett standardutskick av en inbjudan till ett internt och ett externt möte och se om det kan utvecklas.
- Lägg till en standardfråga eller formulering avseende tillgänglighet utifrån funktionsförmåga i den mall som används vid utformning av inbjudningar.
- Informera koordinators om vilka sätt som bör finnas tillgängliga för att personer med funktionsnedsättning ska kunna ha kontakt med sekretariatet.
- Använd vägledande material, exempelvis checklistor, om tillgängliga möten.
- Lägg till ett baskrav på tillgänglighet i lokaler som används inom ramen för det nordiska samarbetet (rörelse, syn, hörsel även teckenspråkstolkning och lättläst material vid behov).
- Addera tillgänglighet som kriterium i upphandling av mötes- och konferensrum, restauranger och hotell som används inom verksamheten.

KOMMUNIKATION

- Fortsätt det påbörjade arbetet på området digital tillgänglighet. Det innebär att bland annat följa processen med förslag till riktlinjer för digital tillgänglighet som lämnats till ledningen.
- Utvidga kommunikationsavdelningens arbete med tillgänglighet till samtliga publikationsserier, exempelvis genom en fortsatt undersökning om huruvida E-PUB formatet kan ersätta tillgängliga PDF:er.
- Definiera framgångskriterier för tillgänglighet.
- Genomför en workshop eller för dialog om hur vi kan skapa realistiska målsättningar. Bjud in alla enheter vid kommunikationsavdelningen: TOLK, WEB och PUB.
- Verka för att alla ministerrådets portaler och digitala kanaler tar hänsyn till användaren och har god tillgänglighet. Detta gäller konkret service, till exempel att finna ett projekt, söka en anställning, läsa referat, etc.
- Starta ett projekt som säkrar att de sista 40 procenten av norden.org optimeras i förhållande till tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. En del kan göras genom att strama upp riktlinjer medan andra

nödvändiga åtgärder kräver resurser till tekniska förberedelser. Kommunikationsavdelningen har estimerat en budget för denna utveckling och medel behöver prioriteras utifrån dialog med ledning.

- Genomför en workshop om fokus på normkritisk bild- och språkanalys.

MEDVETANDEGÖRANDE OM FUNKTIONSHINDERSPERSPEKTIV I OLIKA POLITIK-OMRÅDEN

- Sekretariatet för Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder formulerar förslag till projektledaren för webbportalen GRO om hur verktyget kan kompletteras med ett funktionshindersperspektiv.
- Nordens Velfärdscenter genomför en enkätundersökning bland ett urval av ministerrådens avdelningar/sekretariat för att undersöka om kunskap finns – eller projekt pågår – kring funktionshinder och situationen för personer med funktionsnedsättning.

NÄSTA STEG

Under 2016 och 2017 ska ansvariga vid ministerrådets sekretariat fortsätta att prioritera och arbeta med dessa åtgärder. Den interna arbetsgruppen har upprättat en handlingsplan med ansvarsfördelning, budget och tidplan. Inom ramen för projektet *Funktionshindersperspektiv, kön och mångfald* görs en uppföljning även i mars 2017.

UPPFÖLJNING AV FÖRBÄTTRANDE ÅTGÄRDER 2016

Nedan beskrivs processen för varje åtgärd.

PERSONALPOLITIK OCH ARBETSMILJÖ

Mål för området: Nordiska ministerrådet ska som arbetsgivare föregå med gott exempel. Det ska vara möjligt att med rätt kompetens arbeta vid ministerrådets sekretariat, oavsett övrig funktionsförmåga.

Förbättrande åtgärd 1: Genomföra en informationsinsats för anställda vid personalavdelningen om vad olika funktionsnedsättningar innebär, dels i fråga om tillgänglighetsbehov dels vart man kan vända sig gällande arbetstagares rätt till individuell anpassning.

Ansvarig avdelning/funktion: Avdelningen för personalfrågor, administration och juridik (HRAJ).

Redogörelse för vad som gjorts: Aktiviteten har diskuterats inom ledningsgruppen och bedöms vara relevant. Personalavdelningen har beställt ett förslag från Nordens Välfärdscenter om innehåll och kontaktpersoner.

Nästa steg inför uppföljning 2017: Informationsinsatsen beräknas kunna bli genomförd under 2016.

Förbättrande åtgärd 2: Undersök förutsättningarna för att omformulera likabehandlingsplanen så att den främjar likabehandling utifrån fler perspektiv än kön.

Ansvarig avdelning/funktion: Avdelningen för personalfrågor, administration och juridik (HRAJ).

Redogörelse för vad som gjorts: Aktiviteten är inte påbörjad men har diskuterats inom ledningsgruppen och bedöms vara relevant.

Nästa steg inför uppföljning 2017: Aktiviteten har införts i HRAJ:s aktivitetslista som aktivitet under 2016.

Förbättrande åtgärd 3: Testa tillgängligheten i Nordiska ministerrådets, Nordiska rådets och Nordiska kulturfondens rekryteringsverktyg, exempelvis genom testverktyget som används av NMR KOMM vid test av webben.

Ansvarig avdelning/funktion: Personal- och IT-avdelningarna.

Redogörelse för vad som gjorts: Personalavdelningen äger och använder rekryterings-systemet Empty och kommer att testa tillgängligheten om sådant behov finns.

Nästa steg inför uppföljning 2017: Frågan tas upp senare under 2016.

Förbättrande åtgärd 4: Be om kostnadsförslag för en systematisk genomgång och åtgärdsförslag för att förbättra tillgängligheten på arbetsplatsen, exempelvis genom kontakt med Statens Byggeforskningsinstitut, SBi i Danmark.

Ansvarig avdelning/funktion: Avdelningen för personalfrågor, administration och juridik (HRAJ) och Serviceavdelningen inklusive vaktmästeri.

Redogörelse för vad som gjorts: Brukargruppen (en intern rådgivningsgrupp för fysisk och psykisk arbetsmiljö) har diskuterat frågan.

Nästa steg inför uppföljning 2017: Serviceavdelningen undersöker före sommaren frågan om maxbelastning på golven med hjälp av hyresvärden ATP och Byggnadsstyrelsen.

Förbättrande åtgärd 5: Se över evakueringsplaner och se till att funktionshindersperspektivet beaktas.

Ansvarig avdelning/funktion: Avdelningen för personalfrågor, administration och juridik (HRAJ).

Redogörelse för vad som gjorts: Brukargruppen (en intern rådgivningsgrupp för fysisk och psykisk arbetsmiljö) har diskuterat frågan och konstaterar att personalen inte ansvarar för att hjälpa personer som inte själva kan gå ut ur byggnaden. Brandväsnet har den uppgiften.

Nästa steg inför uppföljning 2017: Serviceavdelningen kontaktar brandväsnet angående evakueringsplanen och undersöker var man ska placera folk i en så kallad brandfri zon i väntan

på evakuering. Frågan tas upp igen under våren 2016 i samband med uppdatering av evakueringsplanen.

Förbättrande åtgärd 6: Byta ut trapphissen till undervåningen så att den blir användbar även för personer med tyngre rullstolar.

Ansvarig avdelning/funktion: IT- och Serviceavdelningen.

Redogörelse för vad som gjorts: Två nya trapphissar är installerade i trapporna som från huvudentrén leder till reception och mötesrum. Hissarna är godkända av myndigheterna och kostnaden för åtgärden var 340 000 DKK.

Nästa steg inför uppföljning 2017: Denna förbättrande åtgärd är genomförd.

MÖTEN OCH KONFERENSER

Mål för området: Möten som arrangeras av ministerrådet ska vara tillgängliga för deltagare i målgruppen oavsett funktionsförmåga. Detta gäller både för internt arrangerade möten, inklusive aktiviteter inom ordförandeskapsprogram, och vid beställningar av externt arrangerade möten.

Förbättrande åtgärd 1: Testa ett standardutskick av en inbjudan till ett internt och ett externt möte och fundera på om det kan förbättras ur tillgänglighetsperspektiv.

Ansvarig avdelning/funktion: Koordinatorer vid sekretariatets avdelningar.

Redogörelse för vad som gjorts: Aktiviteten är ännu inte påbörjad men har diskuterats vid möten mellan sekretariatets koordinators.

Nästa steg inför uppföljning 2017: Förslag dryftas och behandlas i gruppen med avdelningskoordinatorer och i gruppen med samtliga koordinators senast den 30 juni 2016.

Förbättrande åtgärd 2: Lägg till standardfråga/formulering avseende tillgänglighet utifrån funktionsförmåga i den mall som används vid utformning av inbjudningar.

Ansvarig avdelning/funktion: Koordinatorer vid sekretariatets avdelningar.

Redogörelse för vad som gjorts: Aktiviteten är inte påbörjad men har diskuterats av sekretariatets koordinators.

Nästa steg inför uppföljning 2017: Förslag dryftas och behandlas i gruppen med avdelningskoordinatorer och i gruppen med samtliga koordinators. Eventuellt ändras inbjudningsmallen som finns i administrationsverktyget DINA. Detta arbete utförs senast 30 juni 2016. Häftet *Möten för alla* kan användas som inspirationskälla.

Förbättrande åtgärd 3: Informera koordinators om de olika kanaler som bör vara tillgängliga för att människor ska kunna kontakta sekretariatet.

Ansvarig avdelning/funktion: Koordinatorer vid sekretariatets avdelningar.

Redogörelse för vad som gjorts: Information om tillgänglighet för olika grupper finns i publikationen *Möten för alla*, som sänts till alla avdelningskoordinatorer och koordinators med en uppmaning att ta upp frågan på avdelningsmöten.

Nästa steg inför uppföljning 2017: Publikationen *Möten för alla* används som verktyg för koordinators och mötesarrangörers. Publikationen sprids vid avdelningsmöten, koordinatorsmöten och liknande. Sekretariatet inkluderar *Möten för alla* i introduktionsmaterialet för nyanställda.

Förbättrande åtgärd 4: Använd vägledande material, exempelvis en checklista, för tillgängliga möten.

Ansvarig avdelning/funktion: Koordinators vid sekretariatets olika avdelningar.

Redogörelse för vad som gjorts: Idé- och inspirationsmaterialet *Möten för alla* har producerats inom projektet, diskuterats vid ledningsgruppsmöten och sänts ut till samtliga koordinators.

Nästa steg inför uppföljning 2017: Koordinators ansvarar för att publikationen används i samband med Nordiska ministerrådets möten. Publikationen kan bli mer känd exempelvis om den tillgängliggörs vid det årliga kommunikatörsseminariet eller andra möten med bred deltagarkrets från det nordiska samarbetet.

Förbättrande åtgärd 5: Addera ett baskrav på tillgänglighet i lokaler inom det nordiska samarbetet (rörelse, syn, hörsel även teckenspråkstolkning och lättläst material vid behov).

Ansvarig avdelning/funktion: Koordinators vid sekretariatets olika avdelningar.

Redogörelse för vad som gjorts: Lokaler i Nordiska ministerrådets sekretariat inventerades under hösten 2015 gällande tillgänglighet för rullstolar. Resultatet blev en installation av nya trapphissar i entrén upp mot receptionen.

Nästa steg inför uppföljning 2017: Arbetet med att sprida kunskap och integrera funktionshindersperspektivet fortsätter genom att mötesarrangörer tar hänsyn till olika former av funktionshinder.

Förbättrande åtgärd 6: Addera tillgänglighet som kriterium i samband med upphandling av mötes- och konferensrum, restauranger och hotell som används inom verksamheten.

Ansvarig avdelning/funktion: Koordinators vid sekretariatets olika avdelningar.

Redogörelse för vad som gjorts: Detta görs ad-hoc. Deltagare och talare informerar Nordiska ministerrådets sekretariat om sina funktionsnedsättningar som ministerrådet måste ta hänsyn till. Därutöver används *Möten för alla* som vägledning. En lista på vilka externa mötes- och konferenslokaler som lever upp till krav på tillgänglighet har efterfrågats hos resebyrån som ministerrådet vanligtvis använder. En sådan lista finns dock inte – tillgängligheten måste säkras från gång till gång.

Nästa steg inför uppföljning 2017: Arbetet med att sprida kunskap och integrera funktionshindersperspektivet fortsätter då mötesarrangören tar hänsyn till olika former av funktionshinder.

KOMMUNIKATION

Mål för området: Nordiska ministerrådets kommunikation ska vara tillgänglig

Förbättrande åtgärd 1: Fortsätta det påbörjade arbetet på området digital tillgänglighet, bland annat genom att följa upp förslagen till riktlinjer för digital tillgänglighet som lämnats till ledningen.

Ansvarig avdelning/funktion: Avdelningen för kommunikation.

Redogörelse för vad som gjorts:

norden.org har arbetat med att optimera design, textmängder och kontraster. Det finns rekommendationer om digital tillgänglighet i offentlig verksamhet som redan används. Finansiering saknas för 40 procent av norden.org som inte lever upp till rekommendationerna. Kostnaden uppskattas till mellan 50 000 och 500 000 DKK beroende på val av åtgärd.

Nästa steg inför uppföljning 2017: Det officiella nordiska samarbetet får en ny visuell identitet som ska implementeras med hänsyn till tillgänglighetsaspekter. Teamet som arbetar med norden.org förbereder övergången till nytt CMS, Content Management System, där god tillgänglighet framhävs som ett viktigt kriterium. Ambitionen inför 2017 är hög men risken finns att finansiering saknas för önskvärda förändringar och tillägg. Exempelvis kan det bli svårt att redan under 2017 få text uppläst på sex olika språk.

Förbättrande åtgärd 2: Utveckla kommunikationsavdelningens arbete med tillgänglighet till att omfatta samtliga publikationsserier. Avdelningen kan fortsätta undersöka om E-PUB-formatet kan ersätta eller komplettera tillgänglighets-PDF:er.

Ansvarig avdelning/funktion: Avdelningen för kommunikation.

Redogörelse för vad som gjorts: Ministerrådets publikationsserie TemaNord är redan producerad i ett format som lever upp till rekommendationer om tillgänglighet. Avdelningen arbetar vidare med övriga publikationer. Det är svårt att säga när målet kan nås.

Nästa steg inför uppföljning 2017: Ambitionen är att samtliga publikationsserier ska vara fullt tillgängliga. Arbetet är prioriterat. Publikationsavdelningen föreslår, om finansiering finns, att arbetsmöten genomförs med fokus på tillgänglig kommunikation då det omfattar alla berörda aspekter. Publikationsavdelningen har också varit i kontakt med Nota (tidigare Danmarks Blindebibliotek) som skulle kunna hålla ett arbetsmöte om tillgänglighet. WHO är ett exempel på en vägvisande organisation och god inspirationskälla.

Förbättrande åtgärd 3: Definiera framgångskriterier för tillgänglighet.

Ansvarig avdelning/funktion: Avdelningen för kommunikation och Nordens Välfärdscenter.

Redogörelse för vad som gjorts: Kommunikatörer från Nordiska ministerrådets sekretariat och institutioner berörde temat under ett arbetsseminarium den 20 maj 2016 i Mariehamn.

Nästa steg inför uppföljning 2017: Kommunikationsavdelningen formulerar, tillsammans med experter i Nordens Valfärdscenters kontaktnät, ett par punkter för tillgänglighet som kan användas av de tre enheterna Tolk, Webb och Publikation. Tillgänglighetsaspekter ska inkluderas i den nya kommunikationsstrategin.

Förbättrande åtgärd 4: Genomföra ett arbetsseminarium eller på annat sätt diskutera hur vi kan skapa realistiska målsättningar. Alla enheter vid kommunikationsavdelningen – tolkning, webb och publikation – bjuds in att delta.

Ansvarig avdelning/funktion: Avdelningen för kommunikation och Nordens Valfärdscenter.

Redogörelse för vad som gjorts: Samtliga kommunikationsrådgivare vid sekretariatet och institutionerna var inbjudna till arbetsmötet den 20 maj 2016. Programmet utvecklades i samråd med Nordens Valfärdscenter och sakkunniga på området.

Nästa steg inför uppföljning 2017: Kommunikationsavdelningen formulerar, tillsammans med experter i Nordens Valfärdscenters kontaktnät, ett par punkter för tillgänglighet som kan användas av de tre enheterna Tolk, Webb och Publikation. Tillgänglighetsaspekter ska inkluderas i den nya kommunikationsstrategin.

Förbättrande åtgärd 5: Verka för att alla ministerrådets portaler och digitala kanaler tar hänsyn till användaren och har god tillgänglighet. Detta gäller konkret service som att finna ett projekt, söka en anställning, läsa referat, etc.

Ansvarig avdelning/funktion: Avdelningen för kommunikation och IT-avdelningen.

Redogörelse för vad som gjorts: Kommunikationsavdelningen konstaterar att åtgärden främst gäller regeringssamarbetets öppna portal Open Gov. Denna ägs av Personal- och administrationsavdelningen (HRAJ).

Nästa steg inför uppföljning 2017: Åtgärden kommuniceras till HRAJ och följs upp angående behov och önskemål. Medlemmarna i expertgruppen om universell utformning och tillgänglighet rådfrågas i arbetet.

Förbättrande åtgärd 6: Av norden.org lever 40 procent inte upp till rekommendationerna om digital tillgänglighet i offentlig verksamhet i förhållande till tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Starta ett projekt som säkrar optimering av dessa 40 procent. En del kan göras genom att strama upp riktlinjer medan andra nödvändiga åtgärder kräver resurser till tekniska förberedelser. Kommunikationsavdelningen har uppskattat kostnaden och medel behöver avsättas efter dialog med ledning.

Ansvarig avdelning/funktion: Avdelningen för kommunikation.

Redogörelse för vad som gjorts: Beroende på omfattning – hur mycket som ska tolkas och läsas in – och ambitionsnivå vad gäller förenklande navigering uppskattas projektet behöva en budget på 50 000–500 000 DKK.

Nästa steg inför uppföljning 2017: Det officiella nordiska samarbetet får en ny visuell identitet som ska implementeras med hänsyn till tillgänglighetsaspekter. Teamet som arbetar med norden.org förbereder övergången till nytt CMS, Content Management System, där god tillgänglighet framhävs som ett viktigt kriterium. Ambitionen inför 2017 är hög men risken finns att finansiering saknas för önskvärda förändringar och tillägg. Exempelvis kan det bli svårt att redan under 2017 få text uppläst på sex olika språk.

Förbättrande åtgärd 7: Genomföra en workshop med fokus på normkritisk bild- och språkanalys.

Ansvarig avdelning/funktion: Avdelningen för kommunikation.

Redogörelse för vad som gjorts:
Se åtgärd 4.

Nästa steg inför uppföljning 2017: Kommunikationsavdelningen följer upp så att funktionshindersperspektiv integreras i det dagliga arbetet. Några konkreta åtgärder som formuleras i samband med workshopen kan genomföras inom avdelningen under 2017.

MEDVETANDEGÖRANDE OM FUNKTIONSHINDERS- PERSPEKTIV I MINISTERRÅDETS OLIKA POLITIKOMRÅDEN

Mål för området: Projektet ska bidra till ökad medvetenhet om funktionshindersfrågor i utvecklingen och utformningen av nordisk politik. Därmed ska delaktighet främjas för hela befolkningen. Projektet kopplas ihop med integrering av andra hållbarhetsperspektiv och med integreringen av jämställdhet mellan kvinnor och män.

Inom projektet gjordes 2015 den första enkla inventeringen av hur det officiella nordiska samarbetets olika politikområden uppmärksammar situationen för personer med funktionsnedsättning. Inventeringens syfte var att undersöka om något görs i de olika sektorerna och i så fall vad. Uppföljningen i rapporten innehåller kompletteringar för några av de elva ministerråden. Uppföljningsprocessen kan utvecklas under projektiden.

Förbättrande åtgärd 1: Sekretariatet för Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder formulerar förslag till projektledaren för webbportalen GRO om hur verktyget kan kompletteras med ett funktionshindersperspektiv.

Redogörelse för vad som gjorts: Ett förslag med tillägg och omformuleringar till webbportalen formulerades 2015 av nationella experter från Sverige och Danmark. I förslaget nämns också behovet av att gå igenom och förbättra utformningen av GRO så att den blir mer universellt utformad och därmed tillgänglig för bland annat personer med nedsatt syn.

Webbportalens innehåll har redigerats i enlighet med förslaget. Vad gäller tillgänglighet saknas fortfarande resurser men det kan bli relevant i framtiden.

Nästa steg inför uppföljning 2017: Nordens Valfärdscenter undersöker förutsättningar för att integrera funktionshindersperspektiv och formuleringar om universell formning i Nordiska ministerrådets arbete med FN:s mål för hållbar utveckling.

Förbättrande åtgärd 2: Sekretariatet för Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder undersöker, bland ett urval av avdelningar och sekretariat inom ministerråden, om kunskap finns eller projekt pågår kring funktionshinder och situationen för personer med funktionsnedsättning.

Ansvarig avdelning/funktion: Nordiska ministerrådet, Nordens Välfärdscenter och Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder har ett gemensamt ansvar.

Redogörelse för vad som gjorts: Den 8 mars 2016 deltog medlemmarna i Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder i en workshop med målsättningen att identifiera samarbetsområden i ministerrådets olika politikområden.

Den 13 april deltog rådgivare från minister rådets sekretariat i ett informationsmöte om projektet. Under april kontaktades rådgivarna till Samarbetsministrarna och till minister råden för social- och hälsopolitik, jämställdhet, arbetsliv, utbildning och forskning, kultur samt näringslivs-, energi- och regionalpolitik. Dessa gav då en uppdatering om arbete med relevans för funktionshindर्सintegrering.

Nästa steg inför uppföljning 2017: Nordiska ministerrådets sekretariat ansvarar för fortsatta kontakter med politikområdena i samarbete med sekretariatet för Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder.

PÅGÅENDE ARBETE RELATERAT TILL FUNKTIONSHINDER I NORDISKA MINISTERRÅDETS POLITIKOMRÅDEN

Nordiska samarbetsministrar, MR-SAM inklusive Nordiska samarbetskommittén, NSK

- Samarbetsministrarnas expertgrupp för hållbar utveckling godkände 2014 finansiering av bland annat detta projekt.
- Gränshinderrådet har ett aktivt samarbete med Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder.
- Sekretariaten för Nordiska barn- och ungdomskommittén, NORDBUK, och Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder har inlett en dialog.
- Generalsekreterare Dagfinn Høybråten har vid flera tillfällen medverkat vid aktiviteter arrangerade av Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder och i projektverksamheten inom ministerrådets handlingsplan.

Nordiska ministerrådet för Social- och hälsopolitik, MR-S, inklusive ämbets- mannakommittén, ÄK-S

- Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder och handlingsplanen finns inom MR-S ansvarsområde. Nordens Velfärdscenter är en central aktör för kunskapsutveckling och skapar medvetande om situationen för personer med funktionsnedsättning.
- Projekt om diskriminering och könsrelaterat våld och funktionshinder (tillsammans med MR-JÄM).
- Projekt om nordiskt samarbete för universell utformning och tillgänglighet (tillsammans med MR-JÄM).
- Projekt om integrering av funktionshindersperspektiv och ökad tillgänglighet i delar av Nordiska ministerrådets verksamhet – avser detta projekt (tillsammans med MR-JÄM).
- ÄK-S har inom ramen för handlingsplanen utsett experter till ett nätverk om implementering av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

**Nordiska ministerrådet för Jämställdhet,
MR-JÄM, inklusive ämbetsmannakom-
mittén, ÄK-JÄM**

- Projekt om diskriminering och könsrelaterat våld och funktionshinder (tillsammans med MR-S).
- Projekt om nordiskt samarbete för universell utformning och tillgänglighet (tillsammans med MR-S).
- Projekt om integrering av funktionshindersperspektiv och ökad tillgänglighet i delar av Nordiska ministerrådets verksamhet – avser detta projekt (tillsammans med MR-S)
- Vissa projekt och andra typer av samarbeten som stöds med medel från jämställdhetssektorns stödordning fokuserar på både jämställdhet och funktionshinder. Institutionen Nordisk information för kunskap om kön, NIKK, förvaltar stödordningen.

**Nordiska ministerrådet för Arbetsliv,
MR-A, inklusive ämbetsmannakommittén,
ÄK-A**

- ÄK-A har med anledning av Handlingsplanen för nordiskt samarbete om funktionshinder utsett kontaktpersoner vid ministerierna med specialistkompetens om funktionshinder.
- I maj 2016 arrangerades ett expertseminarium om Arbetsliv och funktionshinder. Mötet var en aktivitet inom handlingsplanen och arrangerades inom det finska ordförandeskapsprogrammet för Nordiska ministerrådet 2016. Eventuellt kommer detta att leda vidare till projekt på temat.
- Temat har under 2016 inte varit föremål för specifika projekt inom de tre utskotten inom arbetslivsområdet. I arbetsmiljö- och arbetsmarknadsutskotten har frågan varit aktuell under de nationella genomgångarna som görs i samband med varje utskottsmöte. Arbetsrättsutskottet drivs till stor del av EU:s agenda och frågan har inte varit aktuell på senare tid.
- Troligtvis kommer gruppen personer med funktionsnedsättning att utgöra en del av en större studie inom arbetsmarknadsutskottet. Studien ska avslutas under senare delen av 2016. Egentligen berör rapporten arbetsmarknadssystemen och arbetsmarknadstjänster i de nordiska länderna. Eftersom funktionshindfrågan varit aktuell i många länder kommer den med stor sannolikhet att beröras i rapporten.

Nordiska ministerrådet för Utbildning och Forskning, MR-U, inklusive ämbetsmannakommittén, ÄK-U

- ÄK-U beviljade 2015 medel till projektet Studier, mobilitet och funktionshinder som utförs av Universell vid Norges teknisk-naturvetenskapelige universitet, NTNU, och beräknas vara klart under sommaren 2016. Universell har projektpartners i alla nordiska länder samt kontakt med Åland, Färöarna och Grönland.
- ÄK-U har med anledning av handlingsplanen för nordiskt samarbete om funktionshinder utsett kontaktpersoner vid ministerierna med specialistkompetens om funktionshinder.
- ÄK-U har beviljat medel till ett utvecklingsforum om högre utbildning, mänskliga rättigheter och funktionshinder med syftet att föreslå nya och stärkta former för samarbete om temat. Mötet genomfördes i juni 2016 i Mariehamn på Åland. Seminariet var en aktivitet inom ministerrådets handlingsplan för funktionshinderssamarbetet.

Nordiska ministerrådet för Kultur, MR-K, inklusive ämbetsmannakommittén, ÄK-K

MR-K:s arbete syftar till att nordisk kultur ska stärka hållbarheten i den nordiska gemenskapen genom att vara tillgänglig och engagerande. Förverkligandet av detta mål sker bland annat med hjälp av de fem institutionerna: Nordens Hus i Reykjavik, NOREY, Nordens Hus på Färöarna, NLH, Nordens Institut på Åland, NIPÅ, Nordens Institut på Grönland, NAPA, och Kulturkontakt Nord i Helsingfors, KKN.

Institutionerna arbetar medvetet med inkludering i sina program och försöker genom sin arrangemangsverksamhet att tillgodose alla målgrupper. Institutionerna förbättrar även kontinuerligt sin fysiska miljö. Nordiska ministerrådet stöder institutionernas arbete för att öka tillgängligheten och agera utifrån normkritiskt tänkande.

Tidigare har ett sektornätverk för funktionshindersfrågor funnits med experter från departementen med specialistkompetens om personer med funktionsnedsättning. ÄK-K har tidigare arbetat med temat Kultur för alla.

Nedan följer några exempel på institutioners arbete avseende funktionshinder:

- NOREY har investerat i rullstolsramper men då dessa måste monteras manuellt varje gång behov finns avser man enligt renoveringsplanen för 2017 att byta ut trappan mot en avfasning mot entrén. Detta kommer att säkerställa ett obehindrat tillträde till alla områden i och runt huset.
- I april 2016 spelade en norsk teatergrupp tre föreställningar i NOREY för barn med funktionsnedsättning. Efteråt följde en workshop för isländska specialister på temat hur man använder tekniken för att inkludera personer med funktionshinder.
- NLH har bland annat satt upp hörslingor i husets rum, man har markerat särskilda rullstolsplatser i byggnadens stora hall och är medlem av ett nationellt system för medföljande ledsagare. Det innebär att ledsagare till personer med funktionsnedsättning får gratis tillgång till husets aktiviteter.
- KKN arbetar på att utforma sin information så att den är tillgänglig för alla besökare på hemsidan. Målsättningen är att omfatta samtlig information om evenemang för besökare och publik. Information om tillgänglighet ska inkluderas i övrig praktisk information som finns för enskilda evenemang.
- KKN:s personal genomgår just nu en rad utbildningar, nyligen om mångfaldsfrågor och inkludering. I mitten av maj 2016 genomförs en jämställdhetsutbildning som också förväntas innehålla funktionshindersperspektiv.
- NIPÅ är för närvarande beläget på bottenvåningen i äldre kontorslokaler. En flytt planeras till nya lokaler där åtgärder vidtagits för att ta bort hinder som begränsar eller på annat sätt exkluderar deltagare från institutionens arrangemang.

Institutionerna räknar framöver med att ha ett ökat fokus på funktionshindersfrågor som en integrerad del av sin mångfalds-, jämställdhets- och hållbarhetsfokus. Kultursamarbetet kan stärkas genom bättre fokus på ökad tillgänglighet och starkare normkritiskt tänkande, bland annat inom media och i förhållande till bidragsgivning.

Nordiska ministerrådet för näringslivs-, energi- och regionalpolitik, MR-NER, inklusive ämbetsmannakommittén, ÄK-NER

- Institutionen Nordic Innovation har flera projekt kring hur innovation kan användas för att skapa ett samhälle där så många som möjligt är delaktiga och kan leva ett självständigt liv, exempelvis projekten Nordic Built Cities och Independent Living Challenge.

norden

Nordens Välfärdscenter